

KRAJSKÉ VELITELSTVÍ-STB 125
v PLZNI.

V bezvýchodné situaci zvolila smrt

Životní osud účastnice třetího odboje Barbory Hrabíkové

LUKÁŠ KOPECKÝ

Šumavská hranice se po únoru 1948 stala jedním z klíčových míst cest za svobodou, ale i návratů agentů-chodců,¹ kurýrů a dalších. Pro tuto činnost však zmiňovaní „narušitelé“ potřebovali pomoc v zázemí, v městech, městečkách a obcích poblíž, v dojezdové či docházkové vzdálenosti od hranice. Často se s většími nebo menšími úspěchy obraceli i na své příbuzné. Mnozí z nich za svou pomoc zaplatili pronásledováním ze strany komunistického režimu, vězněním, ale i naprosto tragickými následky ještě před konáním soudu – smrtí ve vazbě. To byl případ Barbory Hrabíkové, jejíž příběh je spojen jak s odbojovou činností klatovských skautů,² tak s protikomunistickou aktivitou její vlastní rodiny.³

 Barbora Jandová se narodila 8. června 1900 v západočeském městečku Janovice nad Úhlavou do rodiny místního rolníka Josefa a jeho manželky Anny.⁴ Měla čtyři starší sourozence,⁵ přičemž nejstarší Anna sehrála v jejím životním osudu podstatnou roli.

V místní národní škole vychodila Barbora osm tříd, což bylo nakonec její nejvyšší dosažené vzdělání. Zahájila ho v září 1906⁶ a školu bez jakýchkoli výraznějších prospěchových i kázeňských problémů dokončila ke dni 8. června 1914.⁷ Po skončení školní docházky zůstala

u svých rodičů, kterým pomáhala při různých hospodářských pracích, neboť její bratr František nastoupil vojenskou službu. Hospodářství mělo výměru cca sedm hektarů. O devět let později se provdala za výpravčího Československých státních drah Jaroslava Hrabíka. Svatba se konala 29. prosince 1923 v janovickém kostele a snoubence oddával zdejší farář Václav Vorel.⁸ Manžel pocházel z malé vesničky Ostřetice nedaleko Klatov, kde se narodil 29. ledna 1894 do rodiny hostinského.⁹

Po svatbě z důvodu nedostatku dostupných bytů zůstali bydlet u Barbořiných rodičů. Tam se jim narodila dcera Marie. Přibližně po dvou letech dostal Jaroslav Hrabík přidělen byt na janovickém nádraží. Zde společně žili přibližně další čtyři roky, než byl jako výpravčí přeložen na stanici Hamry.¹⁰ Po dalších sedmi letech se stěhovali na stanici do Žihle (trať Plzeň–Žatec). Ta v roce 1938 skončila

 Vazební fotografie Barbory Hrabíkové, 1951 (foto: ABS)

- 1 Agent-chodec je pojmenování pro agenty, kteří ilegálně přecházeli hranice do Československa za účelem zpravodajské činnosti či špionáže.
- 2 MACHOVÁ, Andrea: *Soudní proces se skupinou klatovských skautů v čele s Pavlem Křivským*. Bakalářská práce. Institut mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, Praha 2021; KAFKA, Jiří – KOPT, Miroslav: *Akce StB Polom*. Skautský oddíl Velená Fanderlíka, Praha 2008.
- 3 Výraznější povědomí o jejím jménu a naznačení jejího příběhu bylo širší veřejnosti přineseno až v roce 2014 na konferenci o třetím odboji na Klatovsku a Domažlicku, respektive v roce 2015 ve vydaném konferenčním sborníku. Srov. WIENDL, František: *Třetí odboj na Klatovsku a Domažlicku*. In: ŠTANCL, Jiří (ed.): *Třetí odboj na Klatovsku a Domažlicku*. Město Klatovy, Klatovy 2015, s. 13.

na Němci obsazeném území,¹¹ a proto se přesunuli na stanici Jince-Čenkov (trať Zdice-Protivín). Krátce nato byl Jaroslav Hrabík přeložen do stanice Luby u Klatov (tehdy pod názvem Týnec-Luby, trať Domažlice-Klatovy-Horažďovice předměstí), kde našli i bydlení. Po osvobození pracoval na klatovském nádraží jako výpravčí a dispoziční úředník.¹² Byl také očistnou komisí vyšetřován, že měl za války vyhrožovat starostovi Běšin a dalším lidem Gestapem, ale tato obvinění mu nebyla prokázána.¹³ Posléze však těžce onemocněl a 16. června 1950 v pražské vinohradské nemocnici zemřel.¹⁴

Po manželově smrti se Barbora Hrabíková přestěhovala do obce Běšiny (11 km od Klatov), kde již od roku

1939 měli zakoupen rodinný domek. Tam žila až do zatčení Státní bezpečností (StB) v listopadu 1951. Ještě za manželova života byla v domácnosti, posléze žila převážně z vdovského důchodu a za pomoci rodiny.¹⁵ Pro objasnění a pochopení jejích životních osudů je nutné rodinnou situaci náležitě osvětlit.

Barbořin starší bratr František po návratu z první světové války hospodařil na statku rodičů v Janovicích nad Úhlavou. Sestra Anna, provdaná Němcová, žila v roce 1951 u své dcery Marie Švecové ve Velharticích. Sestra Anna byla o téměř jedenáct let starší, narodila se v Janovicích nad Úhlavou 18. listopadu 1889.¹⁶ Posléze se 8. července 1915 provdala za Josefa Němce, který pracoval jako staniční

mistr (faktický šéf celé stanice) na železnici.¹⁷ V manželství se jim narodila dcera Marie (26. srpna 1915 v Klatovech)¹⁸ a syn Josef (8. března 1917 v Janovicích nad Úhlavou).¹⁹ Marie se v listopadu 1943 provdala za učitele Karla Švece, do roku 1951 ředitele školy v pošumavských Velharticích.²⁰ Barbořin synovec Josef Němec odmaturoval na klatovském gymnáziu v červnu 1936, poté nastoupil na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, na které studoval až do uzavření českých vysokých škol v listopadu 1939. Školu dokončil po druhé světové válce a získal titul JUDr.²¹ Za války se mu podařilo z protektorátu odejít, přes Balkán se dostal na Blízký východ a účastnil se bojů v severní Africe. Po návratu krom dokončení

4 Státní oblastní archiv v Plzni (SOA v Plzni), f. Sbírka matrik západních Čech, římskokatolické, Matrika narozených, oddaných a zemřelých Janovice nad Úhlavou 1882–1916, sign. Janovice nad Úhlavou 29, Matriční záznam o narození Barbory Jandové – viz portafontium.eu/iipimage/30073021/janovice-nad-uhlavou-29_1580-n?x=-189&y=331&w=883&h=338 (citováno k 14. 5. 2025).

5 Tamtéž, f. Sčítací operáty, sign. Census 1900 Janovice nad Úhlavou (Janowitz), Nr. 133 – viz portafontium.eu/iipimage/34412993?x=4&y=248&w=373&h=143 (citováno k 14. 5. 2025).

6 Státní okresní archiv Klatovy, f. Národní škola Janovice nad Úhlavou, kniha 222, Třídní výkaz I. třídy školního roku 1906/1907, Barbora Jandová.

7 Tamtéž, kniha 256, Třídní výkaz V. třídy školního roku 1913/1914, Barbora Jandová.

8 SOA v Plzni, f. Sbírka matrik západních Čech, římskokatolické, Matrika oddaných Janovice nad Úhlavou 1908–1945, sign. Janovice nad Úhlavou 35, Matriční záznam o sňatbě Jaroslava Hrabíka a Barbory Jandové – viz portafontium.eu/iipimage/30073644/janovice-nad-uhlavou-35_0720-o?x=160&y=131&w=450&h=172 (citováno k 14. 5. 2025).

9 Tamtéž.

10 Dnes stanice Hamry-Hojsova Stráž na trati č. 180 Plzeň-Klatovy-Železná Ruda-Alžbětín.

11 Viz google.com/maps/d/viewer?mid=17vj_EyzrlwQrrqN6486Y56vOc&ll=50.01899730899648%2C13.253521176165197&z=12 (citováno k 14. 5. 2025).

12 Archiv bezpečnostních složek (ABS), sb. Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy Plzeň (PL-V), vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Osobní spis státně bezpečnostního vyšetřování proti Barboře Hrabíkové, Životopis Barbory Hrabíkové sepsaný na Krajském velitelství Státní bezpečnosti Plzeň 29. 11. 1951, s. 2.

13 Tamtéž, f. Kartotéka spolupracovníků německých bezpečnostních složek Abwehr a Gestapo, Karta Jaroslava Hrabíka a tamtéž, f. Vrchní očistná komise pro státní a veřejné zaměstnance (312), sign. OK-67/46 Klatovy, Prošetřování protektorátní činnosti Jaroslava Hrabíka, 27. 7. 1946.

14 Informace PhDr. Markéty Růčkové, Ph.D., z Archivu Hlavního města Prahy autorovi z 3. 2. 2025.

15 ABS, sb. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Životopis Barbory Hrabíkové sepsaný na Krajském velitelství Státní bezpečnosti Plzeň 29. 11. 1951, s. 2.

16 SOA v Plzni, f. Sbírka matrik západních Čech, římskokatolické, Matrika narozených, oddaných a zemřelých Janovice nad Úhlavou 1882–1916, sign. Janovice nad Úhlavou 29, Matriční záznam o narození Anny Jandové – viz portafontium.eu/iipimage/30073021/janovice-nad-uhlavou-29_1580-n?x=-189&y=331&w=883&h=338 (citováno k 14. 5. 2025).

17 Tamtéž, f. Sbírka matrik západních Čech, římskokatolické, Matrika oddaných Janovice nad Úhlavou 1908–1945, sign. Janovice nad Úhlavou 35, Matriční záznam o sňatku Anny Jandové a Josefa Němce – viz portafontium.eu/iipimage/30073644/janovice-nad-uhlavou-35_0110-o?x=8&y=289&w=505&h=193 (citováno k 14. 5. 2025).

18 Tamtéž, f. Sbírka matrik západních Čech, římskokatolické, Matrika narozených Klatovy 1912–1919, sign. Klatovy 90, Matriční záznam o narození Marie Němcové – viz portafontium.eu/iipimage/30073289/klatovy-90_2300-n?x=-222&y=121&w=1330&h=643 (citováno k 14. 5. 2025).

19 Městský úřad Janovice nad Úhlavou, Matrika, matriční záznam o narození Josefa Němce z 8. 3. 1917. Za dohledání jsem zavázán matrikářce Lence Štampachové.

20 Karel Švec (nar. 3. 1. 1913 v obci Radostice) vystudoval sušické gymnázium a učitelský ústav. Jako pedagog působil na šumavských školách ve Volšovech, Sušici, Ondřejovicích, Nemilkově a Čachrově. Srov. ABS, f. Veřejná osvětová služba (44), sign. 44-1/104, Švec Karel.

21 Archiv Univerzity Karlovy, f. Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Rigorózní protokoly PF UK, Rigorózní protokol XXV, fol. 15866.

práv studoval Vojenskou akademii v Hranicích na Moravě. Posléze se stal příslušníkem vojenské justice. Po únorovém převratu v roce 1948 se zapojil do protikomunistického odboje společně s bývalými kolegy z hranické akademie, a to v době, kdy byl přidělen k vojenské prokuratuře v Plzni. Od 2. května 1949 pobýval na praxi u Vrchní vojenské prokuratury v Praze. Dne 13. května téhož roku po varování příbuzných přešel hranice do Bavorska. Převést ho pomáhal Stanislav Švec, bratr Karla Švece, později odsouzený na dvanáct let.²² Josef Němec byl v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti. Mimo jiné také proto, že z Bavorska jako agent CIC organizoval posílání zpráv a pokynů do vlasti a zapojil do této činnosti i své rodinné příslušníky.²³ Následně odešla za hranice i jeho žena Vlasta.

VYŠETŘOVÁNÍ

Jedním z těch, kteří Němcovi s odbojovou činností pomáhali, byla i Barbora Hrabíková. O jejích aktivitách se poprvé dozvídáme z dokumentů, které provázely její zatčení, k němuž došlo v souvislosti s monitorováním činnosti Josefa Němce. Návrh na její zajištění v bydlíšti Běšiny čp. 103 dne 31. října 1951 předložil mladší strážmistr František Tobiaš, referent 2. skupiny 2. oddělení Krajského velitelství StB v Plzni. V odůvodnění píše:

„Agenturně jsem zjistil, že jmenovaná byla ve styku s Pergnerem Václavem z Klatov, s kterým ještě spolu s dalšími osobami pracovala špionážně proti lidově demokratickému zřízení naší republiky. Jmenovaná předávala Pergnerovi zprávy rázu špionážního a rovněž peníze, což jmenovaný předával opět dalším osobám.“²⁴

Student plzeňské medicíny Václav Pergner²⁵ byl tou dobou již zatčen. U výsledku o Barboře Hrabíkové vypověděl, že měl za úkol ji navštěvovat a přebírat od ní zpravodajské informace právě od Josefa Němce. Skutečně tak činil a přijímal i peníze pravděpodobně určené pro další odbojové aktivity. Hrabíková jej pak navštívila na studentské koleji s tím, že kdyby měl nějaké zprávy pro jejího synovce Josefa Němce, tak aby za ní přijel do Běšin a tyto zprávy jí předal. Dále mu řekla, že Němcův byt ve Velharticích bude střežen a že bude velmi nebezpečné, aby se tam dotýčný při svých možných zpátečních cestách do Československa stavoval. Tobiaš dále píše, že Hrabíkové byly organizační a špionážní zprávy doručovány ze západního Německa, Pergner je pak měl dále doručovat dalším osobám do Prahy. Dle Pergnerových slov byli spolu ve styku od března 1949 do pololetních prázdnin 1950.

Další ze zatčených Slavoj Chodounský²⁶ vypověděl, že na schůzce v západním Německu dostal od Josefa

Josef Němec, asi 1946–1948
(foto: archiv Pavla Hamra)

Anderleho²⁷ příkaz, aby s Barborou Hrabíkovou navázal kontakt, neboť u ní se budou shromažďovat zprávy. To vše mělo jasně dokazovat její vinu a logicky tak zdůvodňovat zatčení. Návrh byl nadřízeným schválen.²⁸

Zatčení bylo provedeno příslušníky plzeňské a klatovské StB 6. listopadu 1951, následovala domovní prohlídka a zajištění písemného materiálu. Stejně tak byl zajištěn manžel její neteře z Velhartic Karel Švec a následně byli oba eskortováni do Plzně. Při osobní a domovní prohlídce jí byly odňaty osobní doklady, klíče, jeden prsten a různé potravinové lístky, dále StB zabavila poznámkový sešit s adresami,

22 Stanislav Švec - třetí odboj - viz facebook.com/30dobjmo/posts/pfbidoXk5Pox4Pi5Pkb4Gd9JJhHFRU6nJVjeaqewWwd4nC8V5aYifAM-KXoeunwSWtKPXAsl (citováno k 14. 5. 2025). K osudům Stanislava Švece srov. též MÍKOVÁ, Kristýna: *Politický proces v 50. letech v Sušici*. Bakalářská práce. Katedra historie, Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, Plzeň 2014.

23 KÁCHA, Miroslav: Vzpomínka na plk. in. m. JUDr. Josefa Němce. In: MAJER Petr: *Vzpomínkový almanach. Vojenská akademie v Hranicích. Výcvikové středisko dělostřelectva v Hranicích, Hranice 1995*, s. 74–75. Srov. též Vojenská akademie Hranice - velitelský sbor - viz vahranice.g6.cz/veleniz.html (citováno k 14. 5. 2025).

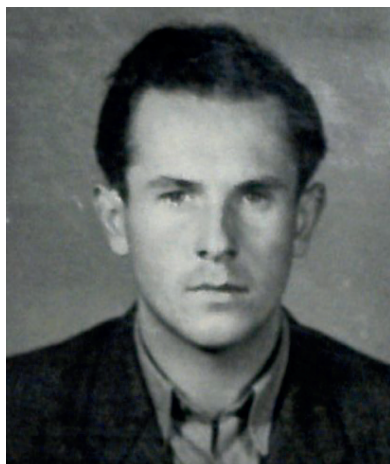
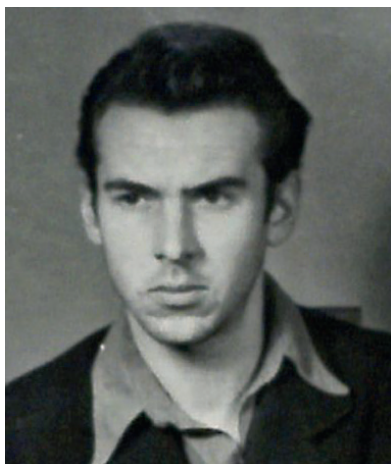
24 ABS, sb. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Návrh na zatčení Barbory Hrabíkové z 31. 10. 1951.

25 MUDr. Václav Pergner (1929–2012), syn profesora Hospodářské školy v Klatovech Ing. Václava Pergnera (1896–1974), absolvoval místní gymnázium a následně začal studovat medicínu.

26 Slavoj Chodounský (1927–2023) v roce 1946 maturoval na klatovském gymnáziu, kam chodil o dva roky ročníky výše než Václav Pergner. Společně spolupracovali ve skautském hnutí a následně se ocitli i ve stejném soudním procesu. Studoval práva, ale v roce 1949 byl ze studií vyloučen.

27 Josefu Anderlemu (1924–2014), rodáku z Prahy, se podařilo z Československa odejít před zatčením celé skupiny. Emigroval do USA, kde působil jako profesor historie - viz academia.edu/12323192/IN_MEMORIAM_Josef_Anderle_1924_2014_ (citováno k 14. 5. 2025).

28 ABS, sb. PL-V, Vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Návrh na zatčení Barbory Hrabíkové z 31. 10. 1951.

Slavoj Chodounský a Václav Pergner (foto: ABS)

12 ks fotografií z poprav ve Spáleném lese²⁹ u Klatov, 240 ks amerických cigaret, 5 ks amerických doutníků a 6 400 Kčs v hotovosti.³⁰

Dne 14. listopadu StB požádala prokurátora o ponechání Barbory Hrabíkové ve vazbě po další tři měsíce, v čemž jí bylo vyhověno.³¹ Ve stejný den absolvovala jmenovaná patrně dlouhý výslech, který jako vyšetřující důstojník vedl strážmistr Karel Ballý. Jeho délka není zaznamenána, ale protokol má celkem 13 stran. Její výpověď se bez jakýchkoli úvodních formalit týkala rovnou činnosti, za kterou byla zatčena.

Uvedla v ní, že v květnu nebo červnu 1949 ji v jejím tehdejší bydlišti na nádraží v Lubech navštívila Vlasta Němcová, manželka jejího synovce Josefa s tím, že pravděpodobně uprchl do zahraničí a zároveň v jejich bydlišti ve Velharticích byla provedena domovní prohlídka. Dále Hrabíkovou požádala, aby okamžitě odjela do

Plzně za studentem Václavem Pergnerem a vyřídila mu tytéž informace, jaké právě obdržela. Hrabíková tak skutečně ještě téhož dne učinila, Pergnera vyhledala a informace mu předala, aniž uvedla své jméno.

Za měsíc dorazila Němcová do Lub zнову a tentokrát se v bytě Barbory Hrabíkové objevil i Pergner, ale s Němcovou se nepotkali, pouze jí po Hrabíkové poslal dva dopisy. Poté jí Němcová přiznala, že dopisy jsou od manžela z uprchlického tábora v Německu, následně odjela vlakem pryč a dle svých slov ji Hrabíková už nikdy neviděla.³²

Dále Hrabíková vypověděla, že Pergner u ní nechával různé zprávy, které pak předávala řídícímu učiteli z Velhartic a manželovi své neteře Karlu Švecovi. Pergner ji v bytě navštívil asi čtyřikrát. Setkal se tam s ním i Jaroslav Hrabík. Později se s Pergnerem smluvila, že bude posílat korespondenční lístky s textem:

„Pozdrav zasílá Eva“, což bude znamenat, že má pro něj vzkazy od Karla Švece.

Předávání zpráv pokračovalo i v roce 1950. A i když měla starosti s nemocným manželem, udržovala stále se Švecem i Pergnerem kontakt. Její muž o tom věděl, patrně přímo od Švece. Od činnosti ji proto nezrazoval. Sám však mířil na lékařský zákrok do Prahy, a když se na něj balil, krabičku připravenou pro Švece spálil v kamnech, protože tvrdil, že je v danou chvíli nedoručitelná. Dle Hrabíkové to byl kousek nějakého filmu.

Operace však nedopadla dobře a 16. června 1950 Jaroslav Hrabík zemřel.³³ Hrabíková pomocí korespondenčního lístku pozvala Pergnera na návštěvu a tuto smutnou skutečnost mu sdělila. Dále mu řekla, aby zkontaktoval Josefa Němce a vyřídil mu, že jednak po něm v Československu Státní bezpečnost usilovně pátrá a dále že všichni tu kvůli jeho činnosti trpí, a proto aby se z Němce vzdálil někam dále. Pergner po čtrnácti dnech přijel a sdělil, že nemohl tyto zprávy vyřídít, protože na Němce ztratil kontakt.

Při opětovném dotazu vyšetřovatele, zda Hrabíková znala obsah zpráv, uvedla, že jen věděla, že jsou určeny pro a od Josefa Němce, jinak nic. Nakonec provedla sebekritiku s tím, že si je vědoma své činnosti, lituje jí a bude se snažit se ve vězení napravit.³⁴

Slavoj Chodounský při svém výslechu uvedl, že po návratu ze západního Německa předal koncem

29 Jedná se o popravy za heydrichiády, při nichž v období od 31. 5. do 3. 7. 1942 příslušníci Schutzpolizei zastřelili ve Spáleném lese u Klatov 73 lidí. Po válce byly nalezeny fotografie z popravy uskutečněné 22. 6., které pak byly hojně rozšiřovány. Souvislost s životem Barbory Hrabíkové však autor nevidí téměř žádnou, pouze to, že je nádraží v Lubech od střelnice vzdáleno cca jeden kilometr.

30 ABS, sb. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Protokoly o osobní a domovní prohlídce Barbory Hrabíkové z 6. 11. 1951. Průměrná měsíční mzda v roce 1950 činila 948 Kčs.

31 Tamtéž, Žádost StB státní prokuratury o ponechání Barbory Hrabíkové ve vazbě ze 14. 11. 1951.

32 Tamtéž, Protokol o výslechu Barbory Hrabíkové ze 14. 11. 1951.

33 Pohřben byl na klatovském hřbitově do hrobu, kam posléze uložili i urnu s ostatky Barbory Hrabíkové.

34 ABS, sb. PL-V, Vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Protokol o výslechu Barbory Hrabíkové ze 14. 11. 1951.

7. a) základní (hlavní) nemoc: <i>neurastenie (jehož vz. odívání)</i>	*Trvání nemoci	** Znak
b) komplikace, která vedla k smrti: <i>Suicidium</i>		
c) bezprostřední příčina smrti: <i>Strangulatio</i>		

*) přibližné trvání nemoci od počátku do smrti.
**) znak Podrobného seznamu Mezinárodní statistické klasifikace nemocí, úrazů a příčin smrti (1948).

Podle léčebného a ohledacího listu trpěla Hrabíková neurastenií čili nervovou slabostí (repro: Archiv města Plzně)

léta nebo začátkem podzimu 1949 dopis pro Vlastu Němcovou Václavu Pergnerovi, který slíbil, že zařídí, aby byl přes Hrabíkovou doručen. Přes ni pak chodily i další informace.³⁵

Pergner při výslechu potvrdil, že fungoval jako jakási „živá schránka“ mezi Chodounským a Hrabíkovou.³⁶ Takto vyzvedával zprávy a pokyny od Josefa Němce a pravidelně se s Barborou Hrabíkovou scházel buď v Lubech, nebo i v Klatovech, a to od pozdního jara 1949 po následujících dvanáct měsíců.

O spolupráci s tetou své manželky vypovídal i Karel Švec – některé zprávy od Josefa Němce šly přes jeho bratra Stanislava a on je předal Hrabíkové pro Václava Pergnera.³⁷ Stejně tak o její roli mluvila i Marie Švecová, ta navíc při výslechu vypověděla, že Němec se ještě před útekem z vlasti setkal na nemilkovském nádraží právě se svou tetou Barborou Hrabíkovou.³⁸

SMRT

K možné „nápravě“, o které Barbora Hrabíková při výslechu hovořila, již nedošlo. Měsíc po náročném výslechu, 17. prosince 1951 někdy v době od 15.30 do 15.45 spáchala ve své cele v plzeňské vyšetřovací vazbě sebevraždu oběšením na vlastních punčochách.³⁹ Stalo se tak ve chvíli, kdy byly dvě další vyšetřovanky z její cely u výslechu. Přivolaný lékař konstatoval smrt, která nastala ve velmi krátké době. Tělo bylo převezeno na pitevnu plzeňského Ústavu soudního lékařství.⁴⁰

O čtyři dny později sepsal vyšetřovatel strážmistr Karel Ballý úřední záznam o její sebevraždě. Uvedl k tomu, že vyšetřovaná měla zapůjčeny punčochy nejen ze zdravotních důvodů, ale také proto, že na cele bylo velmi chladno. Dále dedukoval, že Hrabíková sebevraždu spáchala kvůli tomu, aby nemusela vypovídat o trestné

protistátní činnosti svých blízkých, konkrétně o jejich špiónážních aktivitách, kterým sama napomáhala. „[...] tímto svým skutečným úmyslem sledovala další zmaření vyšetřování a zachránění svých blízkých přibuzných,“ uvedl Ballý.⁴¹

Tělo Barbory Hrabíkové bylo ohledáno ještě v den sebevraždy 17. prosince 1951 večer. Čas úmrtí byl určen na 15.35. Jako příčina smrti byla stanovena sebevražda oběšením, čemuž nasvědčovaly strangulační rýhy – udušení z oběšení. O dva dny později, 19. prosince, proběhla v Ústavu soudního lékařství v Plzni pitva. Na základě podnětu krajského velitelství StB v Plzni byl zařízen pohřeb žehem na plzeňském Ústředním hřbitově 21. prosince v 10.15, a to za účasti její neteře Marie Švecové a dcery Marie Hoškové: „Provedení pohřebního obřadu bylo provedeno normálně a bez závad.“⁴² Zároveň měla být urna následně předána, ale není

35 ABS, sb. Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy MV (V-MV), vyšetřovací spis a. č. V-672 MV, Mapa 02, Protokol o výslechu Slavoje Chodounského z 16. 1. 1952 na KV StB Plzeň.

36 Tamtéž, Protokol o výslechu Václava Pergnera z 31. 1. 1952 na KV StB Plzeň.

37 ABS, sb. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-1349 PL, Skupinový spis, Protokol o výslechu Karla Švece z 1. 9. 1952 na KV StB Plzeň.

38 Tamtéž, Protokol o výslechu Marie Švecové ze 17. 12. 1952 na KV StB Plzeň.

39 ABS, sb. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Úřední záznam o smrti Barbory Hrabíkové z 21. 12. 1951.

40 Tamtéž, Zpráva Krajského velitele StB v Plzni na velitelství StB v Praze ze 17. 12. 1951.

41 Tamtéž, Úřední záznam o smrti Barbory Hrabíkové z 21. 12. 1951.

42 Tamtéž, Úřední záznam o sebevraždě Barbory Hrabíkové z 21. 12. 1951.

Proces Křivský a spol.

Příkladem averze komunistické strany k Junáků může být soud se skupinou skautů z Klatov, kteří na Šumavě po komunistickém puči v únoru 1948 převáděli lidi přes hranice do západního Německa. Jedni prchali před totalitním režimem, druzí odcházeli s tím, že se proti němu v zahraničí zapojí do odboje. „*Osobně jsem byl zúčastněn asi na deseti převodech, z toho tři osoby jsem převedl přes hranice sám,*“ vypovídal v říjnu 1952 před soudem jeden ze členů skupiny Vladimír Bláha. Klatovští skauti od jara 1948 převedli přes šumavskou hranici do svobodného světa desítky osob. Navázali přitom kontakt s americkou zpravodajskou službou a někteří pro ni pracovali. Po dlouhých a těžkých výsleších a hrozbách doznal Pavel Křivský StB, že byl převaděčem, i když neměl s činností klatovských skautů přitom nic společného. Výpověď se tak musel naučit nazpaměť. V některých pasážích jeho procesu to bylo znát, neboť mu soudce napovídal. Dostal nejvyšší trest ze všech, a to na doživotí. Další členy skupiny soud potrestal osmi až dvaceti pěti lety vězení. Přeličení provázela mohutná protiskautská propaganda, která se ale u mladých lidí míjela účinkem. Spoustu skautů naopak přivedla k ilegální činnosti.

Zdroje: KAFKA, Jiří: *Akce StB Polom*. Skautský oddíl Velená Fanderlíka, Praha 2008; SKALICKÝ, Jaroslav: Klatovští skauti převedli v 50. letech přes hranice desítky lidí. Byli za to odsouzeni až na 25 let. *Český rozhlas*, 12. 12. 2018 – viz irozhlas.cz/veda-technologie/historie/cesky-rozhlas-digitalizace-nahravek-procesy-junak-skauting_1812122028_dok (citováno k 14. 5. 2025).

Proces Flak a spol.

Proces proběhl u plzeňského soudu v srpnu 1953. Jiřímu Flakovi, hrdinovi od Tobruku, byl navržen absolutní trest, soudkyně JUDr. Benková ho ale nakonec poslala do československých kriminálů na doživotí. Prokurátorkou byla Ludmila Brožová, známá z procesu s Miladou Horákovou. „*Nikdy nezapomenu na její úvodní slova při procesu: „Vy, s vaším vzděláním, jak jste se mohl uplatnit pro dělnickou třídu! Avšak vy jste ji zradili!”*“ Flak byl nakonec propuštěn v roce 1964. Manželka Milada si odseděla sedm a půl roku. S Josefem Němcem se Jiří Flak přátelil z dob působení na Vojenské akademii v Hranicích. Celkem bylo ve skupině souzeno deset osob.

Zdroj: VANDOVÁ, Jarmila: Říkali nám pouštní krysy – z válečného deníku plk. Jiřího Flaka, bojovníka od Tobruku a Dunkerque. *DIGITIMES.cz*, 27. 7. 2017 – viz digitimes.cz/2017/07/rikali-nam-poustni-krysy-z-valecneho-deniku-plk-jiriho-flaka-bojovnika-od-tobruku-a-dunkerque/ (citováno k 14. 5. 2025).

uvedeno přesně komu – víme však, že později byla rodinou uložena na klatovském hřbitově.⁴³

K datu 17. prosince 1951 byl případ Barbory Hrabíkové uzavřen, prokurátorovi pak bylo navrženo zastavení trestního stíhání a odevzdání spisu k uložení do archivu.⁴⁴ Dne 8. ledna 1952 krajský prokurátor v Plzni zastavil trestní stíhání jmenované na základě jejího úmrtí.⁴⁵ Hrabíková sice svou sebevraždou zabránila dalšímu svému vyšetřování a jistě i mnohaletému trestu, ale Státní bezpečnost šla velmi tvrdě po jejich příbuzných.

OSUDY RODINY A PŘÁTEL

Vyšetřování pod taktovkou plzeňské StB pokračovalo dále a v srpnu 1953 dospělo k soudu. Dne 29. srpna 1953 odsoudil Krajský soud v Plzni v rámci procesu „Flak a spol.“ Karla Švece pro trestný čin velezrady a vyzvědačství k třinácti letům odnětí svobody a jeho manželku Marii pro stejné trestné činy na osm let.⁴⁶ Prokurátorkou v procesu byla nechalvalně známá Ludmila Brožová.⁴⁷ Václav Pergner byl v procesu „Křivský a spol.“ za trestný čin vyzvědačství odsouzen Státním soudem Praha 17. října 1952 k třinácti letům odnětí svobody, Slavoj Chodounský ve stejném procesu dostal za vyzvědačství dvacet pět let.⁴⁸

Karel Švec po vazbě v Plzni putoval do Ostrova nad Ohří, následně

43 Archiv města Plzně, f. Správa hřbitovů a krematoria, sign. KB 2625, Léčebný a ohledací list Barbory Hrabíkové a povolení ke zpopelnění těla. Za dohledání těchto dokumentů jsem zavázán archiváře Archivu města Plzně PhDr. Štěpánce Pfliegerové.

44 ABS, sb. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-315 PL, Rozhodnutí o ukončení vyšetřování Barbory Hrabíkové ze 17. 12. 1951.

45 Tamtéž, Usnesení Krajského prokurátora v Plzni z 8. 1. 1952 o zastavení trestního stíhání Barbory Hrabíkové.

46 Vzpomínky Jiřího Flaka na proces a věznění – viz digitimes.cz/2017/07/rikali-nam-poustni-krysy-z-valecneho-deniku-plk-jiriho-flaka-bojovnika-od-tobruku-a-dunkerque/ (citováno k 14. 5. 2025); ABS, f. PL-V, vyšetřovací spis a. č. V-1349 PL, Skupinový spis 2, Rozsudek Krajského soudu v Plzni z 29. 8. 1953.

47 Srov. KUREJ, Michal: *Proces s protistátní skupinou „Benedikt a spol.“ – příspěvek do mozaiky soudní perzekuce let 1953 až 1959 na Ústecku*. Katedra historie Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem 2016, s. 55–58; ZÍDEK, Petr: *Příběh herečky. Dělnická prokurátorka Ludmila Brožová a její svět*. Dokořán, Praha 2010, s. 175.

48 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-672 MV, Skupinový spis, Rozsudek Státního soudu Praha ze 17. 10. 1952.

na Mírov a přes opětovnou krátkou zastávku v Plzni do Valdic, odkud byl propuštěn v roce 1960.⁴⁹ Zemřel v roce 1995.⁵⁰ Marie Švecová byla vězněna v Plzni, následně v Želiezovcích a opět v Plzni a posléze byla předčasně propuštěna na svobodu 15. března 1957,⁵¹ což se ovšem nestalo náhodou. V souvislosti s případem jejího bratra Josefa se ji rozhodly československé bezpečnostní orgány zverbovat jako spolupracovníci. Návrh byl sepsán v únoru 1957 na Krajské správě MV v Plzni. Cílem mělo být zkontaktování Josefa Němce, a proto měla být z vězení předčasně propuštěna.⁵² V březnu 1960 byl svazek (bez rozvázání spolupráce) uložen do archivu s hodnocením, že jmenovaná svou práci plnila dobře.⁵³ V roce 1967 došlo k dalšímu navázání kontaktu ve chvíli, kdy měla Švecová vycestovat do Mnichova za bratrem.⁵⁴ V roce 1970 vzhledem k tomu, že další zájem o Josefa Němce opadl, byl i svazek Marie Švecové uložen do archivu.⁵⁵ Zemřela v roce 2009.⁵⁶

Němec aktivně působil v exilu, na konci padesátých let se však stal vydíratelným na základě svých vězněných a pronásledovaných příbuzných. Žil v Mnichově a pracoval pro NCWC (National Catholic Welfare Council), jeho žena Vlasta pracovala v „zájmovém“ Rádiu Svobodná Evropa. V roce

1957 byl Němec naverbován ke spolupráci rozvědkou, tedy I. správou MV. Důvodem měla být touha po vlasti a rodina, která žila v Československu a jejíž někteří členové byli i věznění. Jeho činnost měla být zaměřena především na získávání zpráv o československých uprchlících v Německu. Cílem Němcovy spolupráce také byla snaha o propuštění jeho sestry Marie a švagra Karla. Na konci roku 1961 byla spolupráce s Němcem přerušena, protože byl hodnocen jako neseriózní osoba, která se snaží z kontaktů s rozvědkou získat jen výhody.⁵⁷

Hrabíková sice svou sebevraždou zabránila dalšímu svému vyšetřování a jistě i mnohaletému trestu, ale StB šla velmi tvrdě po jejich příbuzných

Němec navíc opustil Bavorsko a žil postupně v Togu, Alžírsku a v Egyptě. Právě v době pobytu v Káhiře byl na konci září 1966 opět rozvědkou kontaktován s žádostí o spolupráci. Tentokrát s 6. odborem I. správy, který měl na starost arabskou oblast. Motivací měla být opět pomoc příbuzným v Československu – sestře Marii a jejímu manželu Karlovi se měl chtít revanšovat za to, že je

svou činností přivedl do kriminálu. Rozvědka zároveň chtěla upevnit jeho pošramocenou důvěru v československé zpravodajské složky a také ho zkusit vytěžovat s ohledem na americké a západoněmecké zpravodajce.⁵⁸ Prvotní hodnocení z roku 1967 spolupráci oceňovalo jako dobrou, komplikoval ji však fakt, že kvůli konfliktu mezi Izraelem a Egyptem se musel Němec vrátit zpátky do Mnichova.⁵⁹ Tam ho v létě 1967 navštívila jeho sestra Marie. Na podzim 1967 přiletěl znovu do Egypta, ale spolupráce opět ochabla. V roce 1970 bylo navrženo uložení svazku do archivu, protože odcestoval do Indie.⁶⁰ Po pádu komunistického režimu se chtěl Josef Němec vrátit do vlasti, ale zemřel 9. dubna 1990 v Mnichově. Pochován je na hřbitově v Hlavňovicích, obci na cestě z Klatov do Sušice.

OCENĚNÍ BARBORY HRABÍKOVÉ

Na základě žádosti Společnosti pro výzkum zločinů komunismu, z. s.⁶¹ z roku 2019 udělilo Ministerstvo obrany České republiky (MO ČR) Barboře Hrabíkové status odbojáčky proti komunistickému režimu podle zákona č. 262/2011 Sb. Osvědčení nese datum 28. července 2023.⁶² „Jmenovaná splnila všechny podmínky pro přiznání statusu účastníka odboje

49 Národní archiv (NA), f. Správa sboru nápravné výchovy (SSNV) – nezpracováno, Osobní vězeňský spis Karla Švece.

50 Souhrnný přehled údajů o vězněných a popravených. In: ŠTANCL, Jiří (ed.): *Třetí odboj na Klatovsku a Domažlicku*, s. 363.

51 NA, f. SSVN – nezpracováno, Osobní vězeňský spis Marie Švecové.

52 ABS, f. Hlavní správa rozvědky SNB – agenturní svazky (I.S-4), svazek a. č. 44814 I. S, krycí jméno „Sestra“, Návrh na získání agenturního spolupracovníka Marie Švecové z 5. 2. 1957, podepsaný npor. Václavem Čečkem.

53 Tamtéž, Hodnocení spolupráce z března 1960.

54 Tamtéž, Vyhodnocení spolupráce z 28. 9. 1967.

55 Tamtéž, Návrh na uložení svazku „Sestra“ do archivu z 12. 12. 1970.

56 Srov. Souhrnný přehled údajů o vězněných a popravených, s. 367.

57 ABS, f. (I.S-4), svazek reg. č. 44781 I. S (a. č. AS-12513 I. S.), krycí jméno „Kapitán“, Návrh na agenturní zavázání spolupracovníka z 18. 3. 1957 a Návrh na přerušování spolupráce ze 7. 12. 1961.

58 Tamtéž, Memorandum z 9. 6. 1967.

59 Tamtéž, Vyhodnocení spolupráce z 13. 6. 1967.

60 Tamtéž, Souhlas s uložení svazku Josefa Němce do archivu ze 17. 12. 1970.

61 Autor textu je předsedou rady tohoto spolku – viz zlocinykomunismu.cz/clenove/ (citováno k 14. 5. 2025).

62 Archiv Společnosti pro výzkum zločinů komunismu, z. s., Osvědčení Barbory Hrabíkové.

Hrobka na hřbitově v Klatovech, ve které jsou uloženy ostatky Barbory a Jaroslava Hrabíkových (foto: Lukáš Kopecký)

a odporu proti komunismu, a to z titulu následující činnosti, která je odbojem a odporem proti komunismu ve smyslu § 3 odst. 3 zákona č. 262/2011 Sb.: [byla to] od září 1949 do června 1950 aktivní a významná protikomunistická činnost v rámci klatovské odbojové skupiny napojené na spolupracovníka

americké vojenské rozvědky CIC spočívající zejména v zajištění informačního a peněžního toku v rámci skupiny.⁶³ V rámci šetření tedy ministerstvo na základě archivních materiálů zjistilo, že Barbora Hrabíková se po žádosti manželky uprchlého Josefa Němce Vlasty zapojila do činnosti

skautské skupiny a spolupracovala s Václavem Pergnerem, kterému předávala finanční prostředky a zprávy. Sama přitom zprávy a balíčky od Pergnera doručovala na určená místa v Československu. Po smrti manžela v činnosti ustala.⁶⁴

V roce 2000 prošetřoval Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR smrt Barbory Hrabíkové na základě žádosti její dcery Marie Hoškové. Šetřením byly potvrzeny závěry z roku 1951, tedy že se opravdu jednalo o sebevraždu.⁶⁵

ZÁVĚR

Příběh Barbory Hrabíkové dokumentuje děsivost a krutost politických procesů začátku padesátých let. Kvůli upřímné snaze pomoci příbuzným se tato žena dostala do spárů Státní bezpečnosti. V bezvýhodné situaci, kdy hrozilo, že může uškodit svými výpověďmi dalším lidem, zvolila východisko tak typické pro odbojáře z druhé světové války – sebevraždu. Její motivace pomáhat byla vedena čistými lidskými úmysly, a jak doložilo ministerstvo obrany, šlo v jejím případě o skutečný odboj proti komunistickému režimu.

LUKÁŠ KOPECKÝ (1985) absolvoval Pedagogickou fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor dějepis a anglický jazyk. Žije v Klatovech a pracuje na místní Masarykově základní škole jako zástupce ředitelky a učitel dějepisu. Věnuje se protinacistickému a protikomunistickému odboji, především v rámci regionu. Je předsedou Společnosti pro výzkum zločinů komunismu, z. s.

⁶³ Citace z osvědčení.

⁶⁴ Ministerstvo obrany České republiky, Odbor pro válečné veterány OVV, Oddělení vydávání osvědčení a správních agend, spis Barbory Hrabíkové ev. č. 262005160/19/2023-1026, Vyhodnocení žádosti o vydání osvědčení Barboře Hrabíkové z 24. 5. 2023.

⁶⁵ Ve spisu MO ČR k Barboře Hrabíkové jsou uloženy i kopie materiálů tehdejšího vyšetřování ÚDV.